

RECENZE

Hajossy, R., Mačura, P.
Fyzika a matematika úspěšnej strelby v basketbale

2011. Brno: Masarykova univerzita. 300 s.

Publikace s názvem „Fyzika a matematika úspěšnej strelby v basketbale“ velmi pozoruhodně a sofistikovaně nabízí v obecné rovině jednu z variant propojení teorie s praxí, konkrétně sportu a vědy. Poukazuje na skutečnost, že sport už není pouze záležitostí samotného tréninku a sportovního výkonu, ale je užitečné přihlížet také k jeho dalším souvislostem. Těmi pak mohou být bezesporu také poznatky aplikované fyziky a matematiky. Jak již autoři správně zmiňují v úvodu – publikací, knih a článků zabývajících se basketbalem a jeho konfrontací se základy biomechaniky, biomedicíncké mechaniky a fyziky je celá řada, avšak pouze málo z nich matematicky vyjadřuje děje, které při této míčové kolektivní hře probíhají. V publikaci je konstatována a předkládána skutečnost, že po vystřelení míče již o jeho osudu nerozhoduje samotný hráč, nýbrž pouze fyzikální zákony mechaniky a aerodynamiky. Právě tento fakt je pak východiskem pro detailní analýzu, opírající se o širokou škálu matematických vzorců a rovnic.

Z metodiky basketbalu se autoři zaměřují na prvek, který je z hlediska technické obtížnosti a nácviku s ním spojeného tím nejnáročnějším – na střelbu. Logicky je pak hlavním tématem jejich práce dosažení co nejvyšší úspěšnosti, tedy maximální efektivity strelby.

Publikace je členěna do čtyř kapitol. První kapitola se zabývá velmi přehledně a s dostatečně vědeckým přístupem problematikou samotného míče: fyzikální podstatou vzduchu v míči i mimo něj, zákonitostmi jeho odrazu. Navazující tři kapitoly se pak věnují parabolické a balistické dráze a rotaci míče. Všechny kapitoly využívají fiktivních, modelových situací a úloh, jejichž řešení slouží k lepšímu pochopení dané problematiky. Argumentace všech pojednání je přesvědčivá a splňuje parametry vědecké práce. Velkou výhodou je také přiložený CD nosič se soubory Excel, jehož případné využití se neomezuje pouze na řešení úloh v prostředí basketbalu, ale také i v dalších míčových hrách.

Práce poukazuje na dnešní úzkou provázanost sportu a vědy. Její předností je sice nesporná originalita a v jistém slova smyslu jedinečnost, avšak dochází zde k výraznému potlačení lidského faktoru. Praktické využití pro trenéry (stejně jako pro hráče) v praxi je značně diskutabilní.

Autoři projeví vysokou odbornou znalost svých specializací, vhodně se doplňují a jejich spolupráce napříč obory je pro práci velmi přínosná. Pro danou oblast bádání je práce bezesporu obohacením.

Viktor Pruša

RECENZE

The Interaction of Sport and Society in the V4 Countries.
Editoři: Gy. Szabó Földesi, T. Dólczi;

Budapest: Hungarian Society of Sport Science 2011, 154 s.

Jakákoli transformace nám může přinést jak pozitivní, tak i negativní změny. Ve většině případů ovšem přináší obojí; jak změny k lepšímu, tak i k horšímu. Nejinak tomu bylo i s přechodem od totalitního systému k demokracii v zemích střední a východní Evropy na přelomu osmdesátých a devadesátých let, kdy měli lidé od právě nabyté svobody mnoho pozitivních očekávání. Obdobný osud zažily země Víšegrádské čtyřky (V4) – Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Polsko, země středoevropského prostoru, které poжил ve druhé polovině dvacátého století podobný historický vývoj. Všechny prošly více než čtyřiceti lety komunistického režimu a poté složitým procesem restrukuralizace. Právě období změn v letech 1989-1990 a následný vývoj byl pro země do jisté míry

problémový a v některých záležitostech byl obrat k lepšímu přinejmenším problematický. Nejinak tomu bylo v případě sportu a jeho fungování a poslání ve společnosti, o kterém pojednává publikace „*Interakce sportu a společnosti v zemích V4*“.

V úvodu editorky publikace Gyöngyi Szabó Földesiové se tvrdí, že v zemích V4 je sport dokonalým zrcadlem společnosti. A právě prostřednictvím příspěvků v této knize se máme přesvědčit, zda byl sport v poslední dekádě dvacátého a první dvacátého prvního století skutečně odrazem dané společnosti. Publikace je rozdělena do dvou částí. První nese název *Co očekává sport od společnosti? Co očekává společnost od sportu?* a je v ní prezentováno sedm článků autorů ze zemí V4. Druhá část s názvem *Problém hodnoty a pravdy ve sportu a v sociálních vědách* obsahuje tři články maďarských autorů.

Publikaci otevírá článek od Aleše Sekota z brněnské Fakulty sportovních studií, který pojednává jednak o situaci české společnosti ve vztahu k pohybovým činnostem po roce 1989, a také o projektu PREVOB, který řeší prevenci obezity a snaží se o její eliminaci. Druhým českým zástupcem je Irena Slepíčková, jež přináší detailnější teoretický pohled právě na restrukturalizaci sportu v zemích bývalého východního bloku a rozlišuje jednotlivé fáze přeměny sportovního života, včetně jeho negativních stránek (viz nářážka na vlastnictví Slavie Praha bývalým ministrem Řebíčkem). Maďarská badatelka Gyöngyi Szabó Földesiová věnuje pozornost především organizačním problémům a otázce financování sportu v porevolučním Maďarsku, její krajanka Andrea Gálová nabízí empirický pohled na důležitost sportu v životě maďarské populace a srovnává současný stav maďarského sportu s úspěšnou érou tamních sportovců v dobách socialismu. Dalšími dvěma příspěvky se prezentují Filip Kobiela a Piotr Rymarczyk z Polska. První popisuje vývoj polského sportu zemi let 1945 až do současnosti. Na malém prostoru výstižně zachycuje vše podstatné, tedy jak sport v daných letech odrážel vývoj společnosti. Článek tvoří po mém soudu vrchol celé publikace. Ve druhém příspěvku Piotr Rymarczyk seznamuje s empirickým výzkumem vztahu polské společnosti k pohybovým aktivitám a sportu. Článek slovenských autorek Eleny Bendkové, Beáty Dobayové a Ludmily Jancokové nás zavede do výzkumů vazby mezi kvalitou života a civilizačními chorobami na Slovensku a nabízí komparaci s ostatními zeměmi střední a východní Evropy.

Druhou část o problémech hodnoty a pravdy ve sportu a v sociálních vědách otevírá poměrně exaktně laděný příspěvek Jánose Farkase o metrickém a strukturálním přístupu ke sportu. János Gombocz se věnuje maďarské sportovní pedagogice a oddíl uzavírá filozoficky laděný příspěvek Katalin Vermesové o komplexitě hodnot, faktů a chování ve vědě a sportu.

Při porovnání obou částí původní smysl publikace plní spíše první, kde se poměrně detailně seznamujeme s vývojem a situací ve vztahu populace k pohybovým aktivitám a sportu ve všech zemích Višegrádské čtyřky. Druhá část je spíše dovětkem maďarských autorů k metodologickým a vědeckým přístupům k problematice sportu a fyzických cvičení.

Většina příspěvků zdůrazňuje alarmující nárůst obyvatelstva, které nejeví zájem o pohyb a sport, nárůst způsobený sedavým způsobem života, ztrátou dohledu vlády na sport po roce 1989 a následnou poměrně složitou restrukturalizací. Na druhé straně v zemích V4 existuje celá řada projektů (PREVOB, NPPZ), jež mají vzbudit zájem obyvatelstva o fyzickou aktivitu a zmírňovat následky civilizačních chorob.

Některé články vyznívají lehce pateticky, z důvodů neustálého opakování zřejmých faktů (Slepíčková, Földesi). Jiné jsou skutečným přínosem a popisují transformační proces v daných zemích v historickém kontextu (Gálová, Kobiela). Všechny uvedené články mají zajisté svou kvalitu a byly přínosem ke společné diskusi, kterou měla publikace podnítit. „*Interakce sportu a společnosti v zemích V4*“ bude jistě nápomocna všem, kdo se zabývají vztahem společnosti a pohybových aktivit a vztahem společnosti ke sportu obecně. Kniha bude ovšem zajímavá i pro ty, jejichž polem zájmu je kulturní transformace postsocialistických zemí a vývoj zdejší společnosti a její kultury po roce 1989.

Ondřej Štaud